

OSÁLADI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P)

Braunfeld Mirjam Soltvadkert és Buchinger Feivel Szombathely, jegyesek.

Riesel Bözsikét Tarcal, eljegyezte Rosenfeld Herman Kisvárdára (Hajdudorog).

Steiner Elza Gyöngyös és Roth Miklós a Borsodmegyei Vendéglők r. t. igazgatója Miskolcra, jegyesek. (M. k. é. h.)

A miskolci Tiferesz Bachurim szívéliesen gratulál Roth Miklós urnak eljegyzéséhez.

A Tompa-utcai orth. templom és Talmudóra vezetősége és tagjai ezúton kívánnak mazeltovot Schmutz Imre úr, főpénztárnokuknak eljegyzése alkalmából.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegízhatóbb vétel és eladási forrása GESTETNER IMRE, Újpest, Hajnal-u. 11. Budapesti telefon 495-119. Ékszertősdetág.

ELADÓ BRILLIÁNS ékszerekért nagy árat fizetek. Mindennemű ékszer, óra jutányosan beszerezhető: Streicher Béla, Teréz körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

MODERN GYERMEKKOCSIK nagy választékban: Friedmann Lázár, Bpest, VIII., Dobozi-u. 7. Telefon: 135-571.

IRT, TAKARIT: HAUSEN VII., Dob-u. 34. (Tel.: 142-675.) — Tűzharcos —

Katzer Árpád szücsmester

bunda-, róka- és szőrmeáru elismerően jutányosok!

BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UTCA 23. TELEFON 112-034

Nyilvános jogu izr. polgári iskolával és Talmud-Tórával kapcsolatos orth. fiuinternátus Vácon

Prospektust küld:

HERSCH IZR. INTERNÁTUS, VÁC.

Orthodox Izraelita Leányinternátus, Vácon

elemi, polgári és kereskedelmi tanulók részére. Modern épületben a legkényesebb igényeket kielégítő higiénikus berendezéssel. Bőséges ellátás. Családias és vallás-erősítő nevelés. Egészségügyi és tanulmányi gondos ellenőrzés. Komoly felügyelet. Német társalgás. — Prospektus. HIRSCHFELD LEÁNYINTERNÁTUS, VÁC.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást- keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbé- lyekben is.

SZLICHESZ-cédulák szép kivitelben ol- csó árban: Schwarcz-nyomda, Kun- szentmiklós. (Kívánatra mintát küld.)

SZIGORUAN orth., főzni-sütni tudó leányt vagy asszonyt felvennék. Cse- léd van. Fehérnemű javításhoz értő előnyben. Hirschfeld Mátyás, Vác.

MEGJELENT az *Izraelita Családi Nap- társ* új évfolyama, az 5699. zsinagógai évre. Kapható: *Fábián Ferenc* izr. hit- községi főjegyzőnél, *Debrecen*. (P. 120)

TELJES orth. ellátásra elfogadok két iskolásfiút vagy leányt. (Iskolák köze- lében.) Schächter Izso, VII., Rotten- biller-utca 12. II. 20.

Jeligés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

B'ÉR S'MÜÉL. A megdicsőült humfalvi gaon z.c.l. *magidúsz-széferje* a Tórára, már csak korlátozott számban kapható a kiadónál: Stern Dániel, Kisvárdára.

FÜSZER. angró- és detailüzletem részé- re megbízható segédet keresek. Jelige: „*Könyvelésben jártas előnyben.*” (Ugyanitt egy jó házból való 15-16 éves fiú tanulónak felvétetik.)

ÜDÜLJÖN ZUGLIGETBEN! Arnyas-út 10. (Szarvasnál.) Modern, gyönyörű fekvésű kertes villa. Elsőrendű orth. ellátás, tanulónak is. Tel.: 164-338.

ARVALEÁNY vagy özvegyasszony, fő- zésen kívüli házimunkára felvétetik. Klein Sándor, IX., Tüzoltó-utca 69/a. Ugyanott árukihordó óvadékkal felvé- tetik.

TÁRSAT 5-6 ezerrel, bevezetett és ki- bővítendő angró- és detailüzletre ke- resek. Fiatal házias előnyben. Jelige: „Két egzisztencia”.

Jeligés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

HÁROM jugoszláviai, jó egzisztenciával bíró talmidchóchem fiatalember nősül- ne. 6-10.000 P hozománnyal rendelke- ző leányok hozzátartozói érdeklődjenek. Bővebbet: Mandel, Bpest, Dob-u. 23.

27 ÉVES, kereskedői szakmában jártas szombattartó intelligens fiatalember nősülne. Vidékre is. „Inkább benősül- nek” jelíge.

MÁTRAFÜREDEN az elismert első orth. kóser *Klein-penzióban* utószeszom- ban P 5.50-től kellemben üdülhet. Megfelelő számú jelentkezés esetén *Rajshasónokor* nyitva.

SZOMBATHELYI jesivába készülő bó- chert teljes ellátásra jutányosan elfo- gadok. Cím válaszlappal a kiadóban.

INTERNÁTUS fiúknak és leányoknak

minden iskolatípus közelében, város- ligeti villanegyedben. LEÁNYTO- VÁBBKÉPZŐ 14 évesnél idősebbek- nek.

Dr. FRENKEL BERNÁT vallásánár zsidó nevelőintézetében, Szabó József utca 14. Telefon: 165-170.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készít hullámosított hajból; javítást, ondulást olcsón vállal

HEISZ JENŐNE

paróka-készítő és női fodrász. Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

Farkasvölgyi

orth. kóser penzió a Svábhegy déli lejtőjén

Torbágyi-út 110. sz. Tel.: 165-275.

Tulajdonos: KRAUSZ MÓR.

(59-es villamos). Minden szoba külön terrasszal, folyóvízzel. Elismert ki- tűnő konyha, polgári árak.

Grosz J. József budai orth. főrabbi felügyelete alatt.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14

Telefon: 1-111-95.

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz. kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

אללנע מיניק יידישע צייטונג

ג'ה

ZSIDÓ ÚJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót לייפא

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 60.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A magyar orth. rabbikar szózata

Irta: **Kahan-Frankl Samu**, az Orthodox Központi Iroda elnöke

A kivételes idők kivételes cselekedete- ket parancsolnak. A hazai zsidóság sú- lyos helyzete arra indította az egész orthodox Rabbikart, hogy egy eddig szok- tatlan vallási intézkedést tegyen. Felhí- vásban fordult az egész orthodoxiához és ebben *Pidjon Nefes* rendezésére szólított- ta fel a híveket. A felhívás héber és ma- gyar nyelven jelent meg és küldetett szét az összes hazai anya- és fiókhittközsége- nek. A magyarnyelvű felhívás a *Zsidó Újság* más helyén szövegesen szövegében és valamennyi aláírással olvasható.

Főtisztelendő Rabbikarunk szóza- tának, lelke mélyéig kell megrendí- tenie minden hittestvérünket.

Nemcsak megrázó szövege miatt, hanem azért is, mert ebben a felhívásban mély- séges erővel nyilatkozik meg az ortho- dox zsidóság elválaszthatatlan egyívé- tartozandósága mind vallási, mind erköl- csi vonatkozásban.

Elsőszövegben történik, hogy a hazai orthodoxia vallási Nagyjai és lelki Vezetői egyetemesen sorakoznak fel és maguk mellé sorakoztatják a hívők egyetemét: felnőtteket, gyerme- ket egyaránt.

Rendkívüli erőt vonultatnak fel a rend- kívül feladatok megoldására.

A *Pidjon Nefes*-akció: vallási jellegű rendelkezés. Elsősorban lelki megújulást, megengesztelést, az Örökkévaló bü- nocsánatát célozza. A *Sz'lichajsz*-napok félelmetes idejében, amidőn *Rajshasónó* és *Jajmkipür* szent napjai közelednek: a hitű orthodox hívők mindenkor meg- rendült lélekkel néztek eléje a küszöbön álló és a jövődó titkait rejtegető új esztendőnek. Amikor az élet útjait még nem torlasztolták el a zsidóság részére készített különleges és boldogulását me- nehezítő akadályok, akkor is igaz veze- léssel esengett minden hívő zsidó a Min- denható kegyelméért, irgalmáért és bü- nocsánatáért. A hitű zsidóság a *Jomim Najróim* idejében mindig borongó lélek- kel indult az új esztendő elé. Ma, amikor

kivételes intézkedésekkel teszik súlyossá a zsidóság megélhetését: olyan mély- séges aggodalommal indulunk az új esz- tendő ismeretlen útjai felé, mint talán soha. A reá leselkedő veszélyeket a Tóra népe mindenkor az Örökkévaló meg- engesztelésével hárította el. Imával, er- kölcsi és vallás-erkölcsi lelki megtisztu- lással közeledett a Mindenható irgalma és megbocsájtó jósága felé. Erre az egyet- len igaz útra vezérelj most is a magyar orthodox Rabbikar a hívők hiánytalan seregét. A vallási megtisztulás — a *Pid- jon Nefes* — gyógyító orvosszeret har- matoztatják lelki Vezetőink az egyetemes zsidóság sajtó seibeire.

A lelkek felemelő megváltása: újjá- születést jelent majd a hívek szá- mára.

Minden egyes hittestvérünknek át kell éreznie azt a nagy erőt, amelyet Rabbi- jaink vallási vigasza és intő szózata tar- talmaz. Ez hitet, bizakodást, reménységet hoz minden hittestvérünk hajlékába. A Rabbikar szózatának vallási fénye min- den egyes hívő lelkét besugározza. Senki- nek sem szabad árnyékban maradnia. *Senki sem hiányozhat a zsidó közösség táborából.*

A hívő szózatra minden orthodox- zsidó léleknek jelentkeznie kell.

A hazai orthodox zsidóságnak erejét is; együvértartozását is; vallási elmélyülését is meg kell mutatnia erre a sorakoztató felhívásra. Ezt a *Pidjon Nefes*-akció val- lási célja és vallás-erkölcsi ereje egy- aránt megkívánja.

De a *Pidjon Nefes*-akció mellett való hiánytalan felsorakozást megkívánja az a cél is, amelyet ennek a lélekmegváltás- nak anyagi eredménye ígér.

Központi Irodánk körirata, amelyet a *Zsidó Újság* ugyancsak szövegesen közöl: megfelelő felvilágosítást nyújt arról, hogy

a *Pidjon Nefes* megváltási összege teljes egészében és kizárólag azokat

a célokat fogja szolgálni, amelyek a hazai orthodox zsidóság mélyen sujt- tott mai helyzetéből erednek.

Ezek a megszentelt fillérek csakis a mai idők által üttett sebek gyógyítására fog- nak fordíthatni.

Hogy milyen problémákat fognak a rendelkezésre egybegyűlő összeggel meg- oldani? Sajnos: a problémákban, az or- vosolnivaló bajokban nincs hiány. Egyéb- ként a részletekre vonatkozóan azért sem akarunk kitérni, mert hiszen irodánk kör- levele kiemeli, hogy az összeg hovafor- dításáról egy külön erre a célra alakítandó országos szerv fog határozni. *A híveknek most nincs más feladatuk, mint lelki Ve- zetőik vallási parancsának követése.*

Bizonyos, hogy a hazai orthodoxia is mélyen érzi a gazdasági válság súlyossá- gát. De ezt az áldozatot erejének, egy- ségének, hithűségének dokumentálására mindenképpen meg kell hoznia. Ez a te- hetősebbek számára megterhelést egy- általán nem jelent, a középosztály is kü- lönböző megerőltetés nélkül képes a csa- ládtagjainak számához arányított *Pidjon Nefes*-díjat lefizetni, egyedül a szegé- nyek számára jelent gondot a lélekmeg- váltási díj, de éppen a gazdagoknak kö- telessége — amint azt a Rabbikar egye- teme feladatukká teszi — a szegények terhének részbeni átvállalása.

Ez az akció, amint bevezető soraim- ban említettem, eddig egyedülálló a ha- zai orthodoxia történetében. Csak helyi vonatkozásban történt meg annakidején, Fozsonyban, hogy a nagy *Chasam Szaj- fér* z. c. 1. adott ki parancsot *Pidjon Ne- fes*-rendezésre, a zsidóság akkori súlyos veszélyes helyzetében. A mostani tem- plomi *Pidjon Nefes* alkalmából az akkor megállapított imaszöveghez igazodunk.

Minden egyes hittestvérünk szeme előtt az lebegjen, hogy ennek a mai rendkívül súlyos viszonyok között elrendelt *Pidjon Nefes*-akciónak úgy a hozzáfizető val- lási, mint anyagi érdeklődő azokat

eredménnyel és sikerrel kell járnia.

Az orthodox nagyközönségnek egyszerű feltétlenül nagyvonalúságot, fokozott áldozatkészséget és egységes felsorakozást kell mutatnia.

A hithű zsidóság lel-érzetének éppen úgy meg kell majd nyilatkoznia, mint annak a köztudomású feltétlen engedelmességnek, amellyel Rabbijaink útmutatását és vallási parancsait mindenkor követi. Ezuttal minden hívőt az ország összes Nagyjai szólítanak fel vallási kötelessé-

gének teljesítésére és saját érdekének szolgálására. Erre a szózatra csak egy válasz hangozhat el:

minden hívő megteszi kötelességét!

A vallási szempontok éppen úgy megkövetelik, mint az erkölcsi erőpróba szempontjai, hogy az orthodox zsidóság összességének erejébe, engedelmisségébe és hagyományhűségébe vetett hit semmiféle csorbát ne mutasson.

Amint azt a Rabbikar felhívása mond-

ja: minden egyes hívón az orthodox zsidóság egyetemének tekintete függ.

Minden felénk forduló tekintet ezt kérdezi:

— Eleget tett-e már a Pidjon Nefes kötelességének?

— Megváltotta-e már önmagát és családjait?

Készüljünk fel arra, hogy ezt a kérdést nyugodt lelkiismerettel válaszolhassuk meg!

ובנות זה נוכח כולנו לכוונת
ולישועה ככלל ובפרט במהרה אכיר.

Beszámoló az eviani konferenciáról

Amint olvasóink előtt ismeretes, a hazai zsidóság megfigyelőket küldött Evianba: az orthodoxia részéről Dr. Deutsch Adolf iskolaigazgató ment ki, a kongresszusi zsidóságot pedig Eppler Sándor a pesti izr. hitközség főtitkára képviselte. Eppler főtitkár szerdán este tartotta beszámolóját a Goldmark-teremben; amint értesülünk Dr. Deutsch Adolf is rövidesen tart beszámolót.

A nagy érdeklődést megelőző szerdai előadáson Stern Samu hitk. elnök bevezető szavai után Eppler Sándor részletes beszámolójában a következőkben foglalta össze a konferencia eredményeit:

1. A különféle zsidó és nemzsidó nemzetközi szervezeteknek először adódott mód arra, hogy előadják panaszait és kéréseiket államok egész sorának delegátusaiból alakult konferencia előtt.

2. A konferencia elhatározta, hogy állandó menekültügyi irodát létesít Londonban. Ez az iroda hivatott arra, hogy Németországgal is tárgyalásokat folytasson. A hivatalt élére Roosevelt egyik legmeghittebb embere került.

3. Eredménynek számít az amerikai Taylornak az a nagyhorderejű kijelentése, amely védekezést követelt az ellen, hogy embereket idegen államok területére taszítsanak át, továbbá Hanssen norvég miniszternek szövege, amely szerint oda kell hatni, hogy a zsidó vallású polgárokkal minden állam emberségesen bánjék.

4. E politikai és erkölcsi eredményeken túl lényeges gyakorlati eredményt jelentett az, hogy Amerika bejelentette készségét a bevándorlási kvóta felemelésére. Továbbá több közép- és délamerikai állam kijelentette, hogy hajlandó megnyitni kapuit a bevándorlók előtt. Mindenesetre a délamerikai államok csakis mezőgazdasági település lehetőségéről beszéltek. Franciaország közölte, hogy bár eddig már három millió menekültnek adott hajlékot, gyarmatain elhelyezne még embereket.

5. Rendkívüli jelentőséget kell tulajdonítani a svájci delegátus ama kijelentésének, hogy Svájc hajlandó átmenetileg helyet adni — addig, amíg más országokba bevándorolhatnak.

6. A legnagyobb eredményt azonban abban kell látni, hogy csaknem az egész világ leült a zöldasztalhoz a hontalanok érdekében tárgyalni. Nem kizárólag a zsidóság ügye szerepelt ugyan a napirenden, de a zsidóság kérdése mindenestre előtérbe nyomult.

Rámutatott Eppler főtitkár arra, hogy az ő és dr. Deutsch eviani munkája azt célozta, hogy a magyar zsidóság felmerülő problémái számára megszerezze azoknak a külföldi fórumoknak a megértő támogatását, amelyek nélkül a problémákat megoldani alig lehetne. Hangsúlyozta, hogy a magyar zsidóság problémái orvoslásának csak egyik módja az, hogy külföldön keressen boldogulást itthon elhelyezkedni nem tudó hittestvérei számára.

Elmondotta ezután, hogy az eviani tárgyalások befejeztével dr. Deutschsal és Lunczer alelnökkel jelentkezett a népszövetség mellett működő genfi magyar ügyvivőnél, hogy jelentést tegyen a konferenciáról.

A konferencia egyes tényezői előtt ismételt hangsúlyozták Eppler és társai, hogy a magyar izraelita vallásfelekezet

Bész-Jakob óvoda

(német-héber)

HAUSEN MARGIT, okl. Bész Jakobotanítónő, Bpest, XIV., Szt. Dombok utca 7. Érdeklődés: Dob-u. 34. Telefon: 142-675.

SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT STERN SZÜCS SZALONJÁBAN ZEREZZE BE

Esküvőkre belépők kölcsönzése! Szombaton zárva.

BUDAPEST
DORATTYA UTCA 9.
TELEFON: 187-181.

Rendelések, átalakítások, prémezések, legfinomabb minőség és kivitelben.

a legélesebben tiltakozik az ellen, hogy bármilyen nemzetközi szervezet foglalkozzék a magyar zsidóság ügyeivel, mert ez a kérdés csakis a magyar alkotmányos szervekre tartozik; a magyar zsidóság maga sorsának jobbrafordulását a magyar nemzet alkotmányos tényezőinek belátásától várja.

Majd párizsi tárgyalásairól számolt be Eppler főtitkár.

Párizsban az a felfogás alakult ki, hogy a zsidóság lehetőleg maradjon meg szülőhazájában és igyekezzenek egzisztenciáját ott megalapozni. Csak végső esetben gondoljon kivándorlásra. Szemben Eviannal, ahol a mezőgazdasági telepítés szükségességét hangsúlyozták, Párizsban az a felfogás alakult ki, hogy fontosabb az ipari átképzés.

Megállapodtak Párizsban egy ipari internátus berendezése tekintetében. 1,300.000 francia frankra volna szükség, hogy az új internátust felépíthessék. Ebből 200.000 frankot adnának a párizsi zsidó körök. Ebben az internátusban zsidó ifjak laktának, akiket ipari pályára képeznének ki és azután elhelyeznének.

Igéretet kapott arra is, hogy mezőgazdasági kiképzés céljára elnyerik megfelelő szervezetek támogatását. Ilyen lehetőség kínálkozik Franciaországban.

Új kisevicszenciákat kell idehaza teremteni — mondották Párizsban — és erre a célra hitelszövetkezeteket kell alapítani.

A kivándorlás a végső modus vivendi. Három kategóriája van: egyéni, családi és tömeges kivándorlás. Egyelőre csak kismértékű kivándorlásról lehet szó.

Párizsi tapasztalatainak elmondása során megemlítette Eppler, milyen megható volt, amikor egy ott élő magyar munkás szerény keresményéből 2000 frankot ajánlott fel magyar zsidó segítő munka céljára.

Ezután a londoni tárgyalásainak eredményeiről számolt be Eppler Sándor.

A közönség lelkesen megtapsolta Eppler főtitkár előadása után. Majd Stern Samu hitközségi elnök mondott köszönetet az előadásért.

Mussolini 1932-ben és 1938-ban

Az olasz fasizmus német fajvédelmi irányban való terelődése rendkívül megdöbbentette, de egyszersmint csodálkozásba ejtette a gondolkodó embereket. Mussolini most a hitlerizmus módszereit akarja utánozni. „Pedig ha kétfő ugyanazt teszi, akkor még nem ugyanaz” — mondja a régi közmondás és ez különösen találó érte az esetre. Mert Hitler annak idején kimondott antiszemita programmal indult a politikai küzdelembe, legfeljebb azt hitték, hogy uralomra jutva, megenyhül, tekintettel lesz a világ közvéleményére és a humanizmusra. Ellenben Mussolini kezdettől fogva éveken keresztül az antiszemitizmus nagy ellensége volt. Ennek bizonyítékául közöljük a *Zsidó Ujság* 1932. június 24-i számából a következő érdekes cikket:

Rómából jelentik: Az olasz lapok közlik Emil Ludvig írónak egyik beszélgetését Mussolinival. Ezuttal a faji kérdéssről esett szó és ennek során persze a zsidókról.

— Hiszi, miniszterelnök úr — kérdezte az író —, hogy vannak teljesen tiszta fajok, mint ahogy azt egyes tudósok hirdetik?

— Egészen természetes, felel Mussolini, hogy nincsenek tiszta fajok többé. Még a zsidók sem maradtak kevertelen állapotban az évszázadok során. A szerezés keveredés gyakran erőt és szépséget kölcsönzött egyes nemzeteknek. A fajiság csak érzés, de nem realitás. Legalább 95 százalékban érzés. Nem tudnám elhinni, hogy biológiailag a faj tisztasága bebizonyítható lenne. A germán nemesfajúság hirdetői egyáltalában nem germánok. Gobineau: francia, Chamberlain: angol, Woltmann: zsidó, Lapouge: megint francia. Chamberlain odáig merészkedett, hogy Rómát a káosz fővárosának mondotta. Ilyesmivel nálunk nem fordulhat elő. A nemzeti büszkeségnek semmi szüksége a faji deliriumra.

— Ez — jegyezte meg az író — leghatasosabb bizonyíték az antiszemitizmus ellen.

Mussolini határozottan beszél:

— Itáliában nem létezik antiszemitizmus. Az olasz zsidók, mint polgárok mindig kitünően beváltak, mint katonák bátran verekedtek. Előkelő állásokban vannak elhelyezkedve az egyetemeken, a hadseregben, a bankokban. Számos zsidó tábornokunk van. Szardínia főparancsnoka Mondena generális — zsidó és mint tüzéségi szakértő nagy tekintély.

— Párizsban az emigránsok mégis azzal érvelnek ön ellen, hogy megtiltotta zsidóknak az Akadémiába való felvételét? — ellenveti Emi Ludvig.

— Ez abszurdum. A felvételre egyelőre nem akadt megfelelő zsidó származású tudós. Most jelölték Della Seta professzort, Itália egyik legnagyobb tudósát, aki Olaszország történetelőtti idejéről írt egy szenzációs művet.

— Ez a magatartása — felel az író — sokban hasonlít a történelem nagy férfainak a magatartásával. Mert a Bismarck és Goethe antiszemitizmusáról elterjedt verzók is mesélnek bizonyultak. Valahányszor a németeknek rosszul ment a dolguk, mindig a zsidókat okolták. Most nagyon is rosszul megy nekik.

— Persze, persze, a zsidók a bűnbakok, — fejezte be Mussolini.

— Egy amerikai zsidó lapban ezt olvasuk: Az olasz lapok antiszemita hangoskodásában kiérezzük azt, hogy nem veszik komolyan, amit hirdetnek. Érezzük, hogyha holnap egy más parancs jön, akkor megszüntetik a heccpropagandát és toleránsak lesznek, de nincs kizárva, hogy a következő reggel egyhangulag azt fogják követelni, hogy az összes zsidókat kivétel nélkül utasítsák ki az országból. Ugyanabban a lapban olvassuk, hogy egy zsidó turista a multkor meglátogatta Velence régi gettóját. Rettenetes állapotokat talált ott. A koldusok, ellentétben a régi időkkel, odaléptek hozzá és elhaló hangon mondták: „éhezünk”. Odajött hozzá egy fiatal proletár-gyerek és olasz köszöntés helyett így üdvözölte: „Salom”, erre nagy elragadtatásban egy lírát nyomott a kezébe. Csak azután derült ki, hogy ez a héberül köszönő fickó nem is zsidó, hanem árja, aki tülemelkedve a fajvédelmen, jó üzletet akart csinálni a zsidó turistával.

Az olasz lapoknak egy része természetesen a legvadabb dolgokat írja össze. Köztudomású, hogy Olaszország szabadságharcában az u. n. *risorgimento*-ban vitézül harcolt igen sok zsidó. Most ezt a tényt az olasz lapok el akarják fordítani és azt mondják, hogy azokban a harcokban azért tüntek ki a zsidók, mert arról volt szó, hogy a katolikus egyházi államot eltörljék a föld színéről, hogy a pápaság világi hatalmát megtöriék, tehát

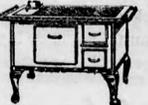
ők nem az olasz haza mellett küzdöttek, hanem a katolikus egyház ellen. Ez természetesen nem igaz, ellenben igaz, hogy a pápai államban a középkoron át egész a XIX. század közepéig igen sok lealáztatásban volt részük. Érdekes, hogy erre vonatkozólag egy budapesti antiszemita lap vasárnapi számában igen hosszú s tárgyilagos cikket közöl. Megírja, hogy farsang idején versenyt kellett futniok a római előkelő zsidóknak a bivalyok versenyén. Egy-egy pápa trónralépése alkalmából hódolnokok kellett igen lealázó körülmények között. Tórárt vittek elébe, amelyet visszadobott. De ez már a múlté.

Jelenleg úgy áll a helyzet, hogy a Vatikán élesen állást foglal a német példák utánzása ellen és ez az oka annak, hogy az olasz sajtó a régi zsidó olasz szabadsághősöket úgy állítja oda, mintha fütötte volna őket az egyház elleni gyűlölet. A pápának most Olaszországban nincs elég hatalma megállítania a legabszurdabb antiszemitizmust Olaszországban.

Párizsból jelentik: Henry Bernstein a világhírű szinpadí szerző visszaküldte Mussolininek a tőle kapott kiténtetéseit, a következő sorok kíséretében: „Excellenciás uram! 1923-ban Rómában fényes fogadtatást rendeztek tiszteletemre. A város minden nagyobb színházában darabjaim egyikét játszották és az önk leghevesebb írói és művészi bankettet adtak tiszteletemre egy miniszter elnökelete alatt, aki az ön nevében üdvözölt engem. Műveimet azóta úgyszólván napról-napra előadták Olaszországban. A közönségtől, a tudósoktól és az ön szép országának politikai vezetőitől, sőt Öntől magától is a szimpátiának felejtethetlen megnyilatkozásaitól volt részem. Ön megtisztelt engem a királyság egyik legmagasabb kiténtetéseivel, amennyiben megküldte nekem a Mauritius- és Lazarus-rend tiszti keresztjét. Engedje meg, hogy ezeket ma visszaküldjem önnek. Nem tekinthetem immár megtiszteltetésnek mellemen viselni ezeket, miközben ön egy egészen rövid idővel azelőtt kitalált fajelmélet nevében ártatlan olasz polgárokat üldöz”.

Zephir
fatüzelésre
Ára: 60 P-től

Rekord
szénre, koksza
Ára: 40, 60 P-től

Héber

Ela d á si mintaraktár:
Vilmos császár-út 39.
Kérjük a címre ügyelni! Árlap ingyen

Hajós-utca sarkán.
Tel.: 124-610 és 124-747.

Hogyan áll a menekültek ügye?

— Akció Genfben az európai zsidóüldözések ellen —

Már két hónapja annak, hogy lezajlott az eviáni konferencia, amelyhez anynyi reményt fűztek az üldözött zsidók megmentése, illetőleg a menekültek elhelyezése tekintetében. A konferenciának az egész világ közvéleménye előtt óriási erőssége volt, hogy a föld legnagyobb birodalmának államfője, Roosevelt amerikai elnök indította meg az akciót. Arról tárgyaltak, hogy a segítségnek egy bizonyos mértékét már rögtön meg kell indítani, az u. n. „sofort”-program keretében. És most mit látunk? Azt, hogy alkalmazni lehet *Majse Rabénú* sóhaját a Mindenhatóhoz, amikor legelőször szót emelt az egyiptomi rabságban sínylődők érdekében: „Amióta eljöttem ide, azóta a népek még rosszabb a sorsa és nem mentetted meg a te népedet”.

A konferencia ugyanis felgöngyöltette a problémát és sok európai állam most — attól félve, hogy precedens-eket kreálnak a menekülteknek a terület felé irányításával — *elzárta határait*. A menekülteknek Európa minden országába még sokkal nehezebb bejutni most, mint ezelőtt. Argentína is elutasít magától mindenféle bevándorlót. A bajt tetézte most az olasz fordulat, amely sok ezerrel megnöveli a kivándorlók szomorú és szerencsétlen csoportját. Nagy csalódást hozott maga Amerika, amelynek nevében az ő képviselője Taylor Eviánban olyan gyönyörű szavakat talált a zsidó tragédia ecsetelésére: *Amerika lényegében véve semmivel sem enyhítette a partraszállás tilalmát*.

Hatvanezer amerikai beutazási vizum marad Angliában kihasználatlan, mellyel kapcsolatban felmerült a kívánság, hogy ezt a kvótát engedélyezzék Németországból és Ausztriából jövők részére, de még csak komoly megvitatás alá sem került ez a humánus terv.

Ilyen viszonyok mellett ezek és tízezrek várakozva tekintenek London felé, ahol az állandó kivándorlási bizottság igazgatója Rublee székel és ahol egyelőre anyagot gyűjt. Zsidó dolgokban teljesen ujonc az új igazgató és így legfeljebb azt lehet várni tőle, hogy előitéletek nélkül és tárgyilagossággal fog a munkájához. Egy akciót már régebben igen jól

lebonyolított. Amikor a világháború végét ért, a görögök és törökök összeapása után megegyezés jött létre, hogy a két ország kicseréli az idegenfajú lakosságot, amennyiben Görögország Törökországból átveszi a görögöket és a törökök is az ő fajtabelieket; ezt a munkát ő irányította. Most arról volt szó, hogy Németországba megy tárgyalni, állítólag Göring gazdasági diktátorral akar eszmecserét folytatni arról, hogy a kivándorlók magukkal viuessék legalább vagyonuk romjait, pár százalékot, sőt az is hírlett, hogy maga a Führer fogadja, de a politikai feszültség következtében ezen a téren még eddig nem történt semmi. Német, de főleg ausztriai zsidók ezrei nem bírják idegekkel a lehetetlenné vált helyzetüket — a Bécsbe menekült burgenlandi zsidók nagyrészt például a birodalom elhagyására kötelezik, a bécsi zsidók egy részének a hatóság felmondta a lakásait, stb. — és ezért sürög a kívánság, hogy valami átmeneti megoldást találjanak, hogy valamilyen ország adjon ideiglenesen tartózkodási engedélyt azoknak, akiket kiűldöznek hazájukból. Hisz ezek az emberek nem esnek terhére majd annak az országnak, amely nekik menedéket ad, mivel az eddigi tapasztalatok szerint zsidó segélybizottságok tartják el őket és az ország szempontjából legfeljebb fogyasztók és nem esnek terhére a közjótékonyágnak.

Genfben jelentik: A zsidó világkongresszus genfi organuma, a „Correspondance Juive” felhívással fordul a népszövetségi tanáchoz és a most folyó népszövetségi üléshez. A felhívás felszólítja a Genfben egybegyűlt minisztereket és diplomatákat, hogy lépjenek sorompóba az Európaszerte állandóan nagyobb dimenziókat öltő zsidóüldözések ellen.

Hosszabb cikkeken foglalkozik a genfi lap „az új fajbarbársággal Itáliában”, az utóbbi németországi intézkedésekkel — kényszernevévaltoztatás, a zsidók kikapcsolása a gazdasági életből — a népszövetség előtt lebegő menekültügyi kérdésekkel és a londoni államközi menekültügyi bizottság munkálataival.

A lap jelentése szerint a zsidó világkongresszus végrehajtó bizottságának kü-

lönböző tagját Genfbe küldték, hogy a zsidóságot érintő problémákat a hatalmak képviselőivel megtárgyalják.

A szidra margójára

A folyó hetizsakaszban olvasunk először áldásról, amely éri Izráelt, ha az Örökkévaló parancsait teljesíti és utána következik a feddés, amely vázolja az el-lenszegülő népre zuduló csapásokat. Az áldás-részben találjuk az igét, amely az imakönyvbe is átmént: „*Bórich attó boir üvórich attó baszode* — áldva leszel a városban és áldva leszel a mezőn”. Ezt az igét úgy magyarázta a Chaszam Szajfér, hogy ez a városi és a falusi életre vonatkozik. A városi életnek előnye, hogy nagyobb kényelemben élhet az ember, együtt van vallásos emberekkel, a kereseti lehetőségek is kedvezőbbek, de ezzel szemben a falu előnye: a nyugodtabb élet, az egészségesebb életmód, az emberek is meghittebb viszonyban vannak egymással. Ezért mondja a Tóra: Légy áldott a városi és a falusi élet összes előnyeivel.

A feddő részben (*tajehocho*) pedig ez fordul elő: „*V'hójó kaaser szosz Hasém aléchem l'hétiv eszchem ülharbajsz eszchem, kén jószisz Hasém aléchem l'haavid eszchem* — amint örvendezett ezelőtt (az Örökkévaló), hogy jót tegyen veletek és szaporítson benneteket, úgy fog örvendezni, hogy sujtson benneteket.” Ehhez az *Evn Ezro* (csak a régi kiadásokban található) ezt a megjegyzést teszi: „*Kaaser sománü kén roinü* — amint hallottuk, így láttuk.” Ezek a szavak ismert citátumot képeznek a hétfői szoltárból, de milyen értelme van ennek itt? Egy éleselméjű magyarázó ezt így értelmezte: a jót, amelyben a zsidóságnak része volt, csak *hallottuk*, a rosszat azonban magunk *látjuk*. Erre céloz a sokat szenvedett Evn Ezro, akinek szavait tehát így kell magyarázni: „*Kaaser*” (a tórai vers „kaaser”-rel kezdődő részét, hogy az Ur jót tesz velünk) „*sománü*” (ezt csak *hallottuk* őseinktől, de magunk nem tapasztaltuk), „*kén*” (azonban a „*kén*” szóval kezdődő részt, hogy sujtani fog bennünket) „*roinü*” (azt, sajnos, magunk látjuk) ...

A Központi Iroda körlevele

A *Pidjon Nefes* akció ügyében a Központi Iroda alábbi körlevelet küldötte el:

Mélyen tisztelt Főrabbi Ur!
Igen tisztelt Elnökség!
Szeretett Hittestvéreink!

Mellékelten csatoljuk a magyar és héber nyelvű felhívásokat, amelyeket a hazai orthodox Rabbikar összessége intézett a hivekhez.

A főtisztelendő Rabbikar egyetemének felsorakozása egymaga is az ügy rendkívüli fontosságára int. Hittestvéreink előtt nem szükséges sőtét szavakkal ecsetelni azt a nehéz sorsot, amely ezidőszert a világ zsidóságára nehezedik. Mindenki látja és önmagán is érzi az idők rendkívüli súlyosságát.

Főtisztelendő Főrabbiaink: lelkipásztori szent hivatásukban, mélyreható szemléletükkel, a bajok eredetét fürkészik. És orvosszer gyanánt bűnbánó vezeklést és templomi lélekmelegítő megújítást — *Pidjon Nefest* — hirdetnek. Vallási parancsként szabják ezt a hitbeli rendelkezést az összes orthodox hivekre és megküldik a szükséges imaszöveget is.

A Rabbikar összességének ez a rendkívüli felhívása biztonnal lelkük mélyéig rendíti meg hittestvéreinket.

A lehalkított kevés szóból is nyilván megérzik a feléjük áramló aggodást és segítőkészséget.

Az ország összes Nagyja! szólnak minden hívőhöz: erre csak egyetlen válasz lehet: a néma engedelmeskedés. A „*Pidjon Nefes*” vallási megtisztulásából senki ki nem maradhat.

A helyi Főrabbiakra és világi Vezetőkre hárul a feladat, hogy hiveik érdekében efelett gondosan örkődjenek. A lélekmelegítésre is, a megváltás anyagi vallási áldozatára is multhatatlanul szükség van.

Nehéz órában, nagyhorderejű ügyben és fontos kéréssel fordul az együttesen felsorakozott hazai orthodox Rabbikar egyeteme a hittestvérek összességéhez.

Rendezzen mindenki templomi *Pidjon Nefest* önmagáért és családtagjaitól és áldozzon a mai viszonyok által felidézett és megoldásra váró rendkívüli problémákra lelkenként egy-egy pengőt.

Főrabbiaink Szózatának vallási része engedelmisséget, az anyagi áldozathozatalra szóló felhívás pedig tetteket vár! Minden egyes hívón rajta függ az egész orthodoxia figyelő tekintete. Minden hiányzó lelket, a hiányzó megváltási összeg kérne számon! Sorakozzon tehát fel mindenki hiánytalanul!

Bizton elvárjuk, hogy ezekben a kivételesen súlyos időkben minden hívő meg-

teszi kötelességét önmagával és hittestvéreivel szemben.

Komoly feladatokról van szó: várjuk a komoly tetteket!

A *Pidjon-Nefes* akció

helységenkénti megszervezésére közlünk még alább néhány felvilágosító és útmutató sort:

Mindenütt alakíttassanak megfelelő taglétszámú bizottságok a hivek felvilágosítására. Ezeknek élére a helyi Főrabbi és világi Vezetőség álljon. A bizottságok vonják feladatkörükbe úgy a helyi, mint a környékbeli szervezőmunkát. A bizottságok osszák be a közeli kerületbeli falvakat is tevékenységük körébe.

A szervezőbizottságok kijelölt tagjai látogassanak ki a rabbikerület fiókhitközségeibe. Juttassák oda is el a Rabbikar és Központi Irodánk felhívását. Végezzen személyes felvilágosító munkát a hivek között, hogy a falvakban lakó egyetlen hittestvér se maradjon ki a *Pidjon Nefes* vallási akcióból.

A helyi és vidéki propagandát ellátó bizottságok mikénti megalakítását az anyahitközségek Főrabbiainak és világi Vezetőinek bölcsességére és gyakorlati tapasztalataira bízunk. Külön kiemeljük főtiszt, Főrabbiaink felhívásának azt a részét, hogy a tehetősebbek vállalják az anyagi áldozat egy hányadát a szegényebbek helyett. Itt kell a bizottságoknak a legnagyobb felvilágosító munkát végezniük. A *Pidjon Nefes* sikere nagyrészt ezen fordul meg.

Meg vagyunk róla győződve, hogy a szervezőmunkát — a Szlichosz-napokra való tekintettel — haladéknélkül és a

Hittestvéri üdvözléssel

Az Orthodox Izraelita Központi Iroda nevében:

Dr. REINER IMRE s. k.
jogtanácsos.

KAHAN FRANKL SAMU s. k.
elnök.

לשנה טובה תכתבו:

BOLDOG ÚJ ESZTENDŐT

hűséges fogyasztóinak

Orth. כשר kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.

Kesz. levestészták és ostyaárúk. Diabetikusok részére
„levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz. kétszersült.
és süteménygyára, Budapest, VII.,
Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

Orthodox Zsidó Testvéreink! Szeretett Híveink!

Ma nem a szavak idejét éljük. Most cselekedni kell. A súlyos viszonyok tetteket kívánnak. Mindenkinél a fedélzet a helye, mint amikor viharos tengeren a tajtékozó hullámokkal küzd a hajó. Az egész magyar orthodox Rabbikar sorakozott itt fel a hívek mellett. Maga ez a tény is a helyzet súlyosságára int. Mértéktartó, letompított szavakkal fordulunk orthodox hittestvéreinkhez e válságos napokban. Az egész világ zsidóságát nehéz megpróbáltatások sujtják. Napnál fényesebben világosodik meg szemünk előtt a vallástörvények elleni bűn és bűnhődés összefüggése. Csak az őszinte bűnbánat útja vezet az Örökkévaló irgalmához és megbocsájtásához!

T'süvot, megtérést hirdetünk! Lélekben kell megtisztulnunk.

PIDJON NEFEST (פדיון נפש)

kell tartanunk. Komoly bűnbánattal kell a Mindenható felé fordulnunk.

Vezekeljünk! Váltsuk meg lelkeinket! Minden zsidó testvérünkért rendezzünk pidjon nefest!

Templomi áhitat és buzgó fohászkodás keretében váltsuk meg a magunk és hozzátartozóink lelkét. Ezt minden hazai orthodox hittestvéreinkre vallási kötelezettségként szabjuk. Ebből magát senki ki nem vonhatja. Minden zsidó lelket áldozatos összeggel meg kell váltani. Férfit, nőt, öreget, ifjút, gyermeket, csecsemőt egyaránt! A PIDJON NEFES — vallási jellegének megfelelően — köznapi templomi adakozásként történik. Az akciót a helyi Főrabbi és hitközségi Elnökök, illetve a kijelölt megbízottak irányítják. A részleteket Központi Irodánk idezárta külön felhívása ismerteti. Ezuttal csak annyit jelzünk, hogy: a PIDJON NEFES elgondolásának lényege szerint: minden lélekre — felnőttekre, gyermekekre egyaránt — egy pengő megváltási összeg essék.

Mindenki igyekezzék magát és vele együttélő családtagjait a saját anyagi erejéből megváltani. A vagyonosok azonban érezzék kötelességüknek: a szegény családok helyett — ha ezek erre részben képtelenek — a Pidjon Nefes díj kiegészítését nemes vallási áldozatként magukra vállalni. A szegény helyett adjon a tehetős, a gazdag tartsa kötelességének a lélekben és anyagiakban ráutaltnak a megváltási összeg lefizetését lehetővé tenni.

A megváltás időpontja gyanánt: Sz'lichosz első napjától az Erev Jomkipürig terjedő időt állapítjuk meg.

A PIDJON NEFES akció anyagi eredménye kizárólag azoknak a súlyos aktuális problémáknak megoldását fogja szolgálni, amelyeket — vidéken és a fővárosban egyaránt — a mai viszonyok idéztek fel a hazai orthodox zsidóság életkörülményeiben.

A szükségletek megállapításáról és a befolyó összegek mikénti felhasználásáról: hivatott vezetőink irányítása mellett, külön országos szerv fog gondoskodni.

A PIDJON NEFES akció vallási vonatkozású előírásait, külön hébernyelvű ima tartalmazza. Ezuttal csak újból figyelmeztetünk a pidjon nefes rendkívüli fontosságára. Minden magyar orthodox hittestvéreinkre vallási előírásaként szabjuk ezt a lélekmegváltást. Vallási kötelezettségévé tesszük minden hitközség, fiókhitközség és egyéb hitközségi alakulat lelki és világi Vezetőinek, hogy állapítsák meg híveik pontos lélekszámát és gondoskodjanak arról, miszerint — lélekszámanként egy pengő véve alapul — a hívek összességétől a teljes megváltási összeg szedessék be.

A rendkívüli idők rendkívüli cselekedeteket kívánnak! Minden zsidónak át kell éreznie azt a nagy kötelezettséget, amely a jelenlegi súlyos helyzetben reá nehezedik: önmagával, gyermekeivel és hittestvéreivel szemben.

Álljatok tehát Ti is, kedves Testvéreink, szerény példánk után indulva, együttesen összefogva és hiánytalanul egymás mellé! Kol Jiszroél árémim ze b'ze! Egyetlen lelket sem szabad megváltás nélkül hagyni.

Ezt kívánja a PIDJON NEFES akció vallási célja és anyagi sikere egyaránt!

És áldás léssen azon, aki szerény szavunkra hallgat!

Schreiber Simon főrabbi Eger	Snyders Bernát főrabbi Győr	Strasser Salamon főrabbi Debrecen	Sussmann Viktor rabbi Budapest	Rosenbaum Mózes főrabbi Kisvárd	Vorhand Mózes főrabbi Makó	Kohn Farkas főrabbi Csorna	Rosenberg Saul főrabbi Ujfehértó	Benedikt M. Márk főrabbi Szombathely
Abaujszántó	Deutsch Jenő	Gyüre	Roth Mór	Nagytétény	Roth Sándor	Sárospatak	Fischer Fülöp	
Ács	Krausz Simon	Hajduböszörmény	Czitron József	Nagysimonyi	Weisz Simon	Sárrétudvari	Krausz Salamon	
Apc	Günsz Jenő	Hajdudorog	Czitron Ábrahám	Nemesszalók	Schüick Dávid	Sátorajaujhely (orth.)	Klein Bernát	
Balassagyarmat	Deutsch Á. Dávid	Hajduhadház	Rosenberg Ignác	Nógrádbercel	Jungreisz Jakab	Sátorajaujhely (szefard)	Meisels Dávid	
Balatonfüred	Goldstein Ezra	Hajdunánás	Halpert Salamon	Nyiracsád	Lichtenstein Ábrahám	Sopron	Posen Simon	
Balkány	Lichtenstein Kisziel	Hajdusámson	Iliovits Gábor	Nviradony	Teitelbaum Dávid	Soltvadkert	Pollák Sándor	
Balmazújváros	Fried Menyhért	Hajduszoboszló	Katz Ármin	Nyirbogát	Katina Ábrahám	Szarvas	Meisels Henrik	
Beled	Silberstein Áron	Hejőcsaba	Groszman M. Lajos	Nyiregyháza	Wider Sulem	Szatmárökrítő	Jungreisz Fülöp	
Berettyóújfalú	Blum B. Béla	Hodász	Riesel Bernát	Nyirugos	Schiffmann Lázár	Szeged	Jungreisz Ábrahám	
Békéscsaba	Tigermann Ignác	Högyész	Goitein J. Salamon	Nyirmaða	Jungreisz Jakab	Szendró	Rosenfeld Ferenc	
Biharkeresztes	Fuchs Lipót	Jánosháza	Rubinstein József	Nyirmegyes	Jungreisz Sámuel	Szerencs	Pollák Emánuel	
Biharnagybajom	Briszk Ferenc	Karcag	Schüick Mór	Nyirtass	Löwy Emánuel	Szécsény	Fischer Herman	
Bonyhád	Pressburger Áron	Kántorjánosi	Friedmann Adolf	Olaszliszka	Friedländer Herman	Székesfehérvár	Heinrich Ármin	
Bököny	Friedländer Juda	Kapuvár	Snyders Dávid	Ónod	Donáth Fülöp	Szirák	Knöpfler Sándor	
Cigánd	Neumann Dávid	Kemecse	Leonorovits Géza	Ópályi	Weinberger Izráel	Szigy	Fischer Géza	
Csenger	Jungreisz Antal	Kiskőrös	Snyders Jakab	Ózd	Katzburg Miksa	Tarcal	Rosner Hermann	
Csepreg	Moskovits Izidor	Kiskunfélegyháza	Liebermann Ármin	Paks	Altman Simon	Tálya	Rosenbaum Miklós	
Derecske	Kohn Herman	Kiskunhalas	Dohány József	Pápa	Grünwald Jakab	Tét	Szoffer Jakab	
Diósgyőr	Stein Ferenc	Kunszentmiklós	Paneth Izsák	Pápa	Haberfeld Jakab	Tiszabercel	Fried Ede	
Demeccser	Löwy Márton	Levelek	Grünwald Ábrahám	Pásztó	Müller Sámuel	Tiszadada	Briszk Jakab	
Dombrád	Leichtag Efraim	Mád	Ehrenreich Mór	Pétervársára	Reinitz Sámuel	Tiszafüred	Strasser Sámuel	
Dunaföldvár	Pollák Zoltán	Mándok	Mayer Ernő	Polgár	Lemberger Emánuel	Tinnye	Gutenplan Ábrahám	
Edelény	Landau Izidor	Mátészalka	Grünbaum Frigyes	Pomáz	Grosz Nándor	Tokaj	Jungreisz Nándor	
Encs	Czitron Ezekiel	Mezőcsát	Altmann Fábán	Putnok	Teitelbaum Heiman	Tolcsva	Kornitzer Akiba	
Erdőtelek	Hirsch Hermann	Mezőkeresztes	Friedmann Andor	Püspökladány	Strausz Ábrahám	Ujpest	Goldmann József	
Fehérgyarmat	Günczler Vilmos	Mezőkövesd	Jungreisz Izidor	Rajka	Krausz Mózes	Vajdác	Roth Fülöp	
Forró	Kohn Izsák	Mezőkovácsháza	Rubinstein A. Dávid	Rákoshegy	Friedmann Salamon	Vác	Silberstein Dávid	
Füdes	Löwinger Jakab	Miskolc	Austerlitz Sámuel	Rákospalota	Duschinsky Mihály	Vámosmikola	Deutsch Manó	
Gyömöre	Steiner Ignác	Nádudvar	Jungreisz Izráel	Sajószentpéter	Grünfeld Henrik	Várpalota	Singer Leó	
Gyöngyös	Jungreisz Antal	Nagyecsed	Teitelbaum Dávid	Sarkad	Grosz Manó	Vásárosnamény	Kohn Eliás	
Gyöngy	Meisner József	Nagyhalász	Zucker Salamon	Sárvár	Fischer Menachem	Verpelét	Pollák József	
Györszentmárton	Winkler Mór	Nagyoroszi	Pollák Zakariás			Vitka	Landau Sije	

A Talmud mesterei

Rabo bar Nachméni

300 körül élt Pümpediszo babilóniai városban, ahol nagy talmud-főiskolát tartott.

A babilóniai iskolákban az volt a szokás, hogy azok, akik kikerültek a jesivákból és a polgári életben foglalatossá váltak (rendesen mint földművelők, mivel Babilonia igen gazdag és termékeny ország volt akkor) évenként kétszer Ador és Elül hónapokban összegyűlekeztek, átvettek egy talmudi traktátust és az összefoglaló végén megjelölték azt a traktátust, amelyet a következő gyűlékezésre alkalmából át fogják venni. Ezeket a hónapokat nevezték „a koszoru hónapjainak” (jarché kalo) és a tanfolyamok vezetőit a koszoru fejének (rósé kalo). Ezt a kifejezést ismerjük a jeküm pürkon szombati imánkból; a régi előírás szerint ugyanis áldást kértek a jesivák és a „koszoru tanfolyamok” vezetőire.

Rabo egy ilyen tanfolyamán 12,000 növendék is összegyűlekezett, hogy meghallgassák a kiváló mestert. Ezzel a kitüntető jelzővel illették őt: „a hegyeknek kitépője” (ajkér hórim), azaz, éleselméjével megtudja dönteni a hegyeként szilárdan álló tételeket. Tanítványait pedig úgy nevezték: „Pümpediszo éleselméjű emberei” (charifé d'pümpediszo). Némelyek viszont gúnyolták őket, hogy „elefántot akarnak áthúzni egy tű fokán”.

✱

Mint itélőbíró igen igazságos volt, és ezért nem szerették. Ezt unokaöccse és tanítványa Abájé meg is mondta neki és valószínűleg ez a körülmény mondatta az utóbbival a következő megállapítást:

— Ha a tudóst, városbeljei szeretik, az nem azért van, mert kiváló erényekben, hanem azért, mert nem feddi és nem moralizálja őket vallási dolgokban. (K'szúbajsz 105).

✱

Rabo kitűnő mester volt a tanításban. Előadásainál rendszerint tréfás és élelítő bevezetést mondott. De nemcsak a nagyokkal, hanem kicsinyekkel is tudott foglalkozni. Önálló gondolkodásra akarta nevelni őket s azért sokszor olyasvalamit is tanított, aminek célja az elmei csiszolása volt. Ő nevelte fivérének ár-

ván maradt fiát Abájét, vele együtt nevelkedett Rovo; ez a két tudós számtalanszor említették együtt a babilóniai talmudban.

Bróchajsz 48. lapján a köv. kis elbeszélést találjuk: Rabo előtt ültek mint kis gyermekek, Abájé és Rovo. Kérdezte tőlük Rabo:

— Tulajdonképpen kinek kell hálát adnunk?

— I'tennek — felelték.

— És hol lakik az I'ten?

Rovo a gerenda felé mutatott, Abájé pedig kiment és az ég felé mutatott. Erre azt mondta nekik: „Nahát, mind a ketten tudós emberekké lesztek.”

✱

Szigoru erkölcsü ember volt és azért azt tanította, hogy ha a gonosz ember jótékonyt gyakorol, akkor az I'ten rendesen olyan embert irányít felé az adomány elfogadására, aki nem méltó és így tehát a jótékonyt sem jótékonyt. (Bovo Bászro 9.)

Két igen jellemző kijelentését találjuk a rágalomra vonatkozólag. Rosszindulatu rágalom az is például, ha az ember azt mondja, hogy „jó kályhatűz van ennek és ennek a házában.” (Nüro bé planje.)

Erre kérdezte tanítványa Abájé: „Hát mit követett el, hiszen csak megállapítást tett?” Rabo azt felelte: A hangsúlyon fordul meg. Mert ha úgy mondtad, hogy észre lehetett venni belőle,

Rajshasónó alkalmából

küldje rokonainak, barátainak és ismerőseinek

jókívánságait

A „Zsidó Ujság” utján

Ara: P3.—

Az üdvözet csak akkor közölhető, ha legkésőbb f. hó 21-ig levélben beérkezik és a díj bélyegeken mellékelve van. — Kívánatra tíz megadott címre gratis-példányt küldünk.

Orth. kóser LIBAZSIR

5 kg. vételnél kg-ja 2.20 franco.
Nagyobb vételnél árengedmény.
Heisz, Debrecen, Simonffy-u.

hogy azt érte alatta, hogy jó nagy tüzet raknak a kályhába, mert mindenféle husokat sütnek, akkor ez bizony losajn horá...

Ugyancsak erről szól az a tanítása: „Ha valaki szemébe mondja valakinek a rosszat, akkor ebben semmi rágalom nincs.” Erre ellenvetette Abájé:

— Hisz ebben az esetben ez nemcsak rágalom, hanem arcátlanság is?

— En, R. Jajszé véleményét fogadom el — válaszolta — aki azt vallotta, hogy ő sohasem mondott valamit, amiért körül kellett volna nézni, hogy nem-e áll az illető ott, hanem szemébe mondta. (Erochin 16.)

Nagy szegénységben élte le napjait, erről tanuskodik tanítványa Rovo. Azt mondja ugyanis:

✱

— Hogy milyen gyermekei vannak az embernek, hogy meddig él és hogyan tartja fenn magát, ez nem az ember érdemétől függ, hanem szerencse dolga. (Bóne, chájé imzajne lav bizchüszé talje nilsze, elo b'mazlo talje nilsze.) Mert látjuk: Rabo és Rav Chiszdo egyformán jámborak voltak és mégis az utóbbi 92 esztendőig élt, az előbbi csak negyvenet. Rav Chiszdo házában csupa lakodalmat ültek, Rabo házában állandó volt a halál eset. Rav Chiszdo házában finom liszt jutott a háziállatoknak is. Rabo házában pedig árpát ettek az emberek és nem volt elég. (Majéd Kóton 28.)

Idejében Babiloniában, az új perzsák uralkodtak, akik türelmesek voltak a zsidókkal szemben, de egyszerre ott is megkezdődött az antiszemita kurzus és azzal vádolták, hogy évenként „12.000 embert elvon a munkától”. (Azt értették alatta, hogy összegyűlnek a talmudi tanfolyamokra; szóval az olyan rágalom, mint amikor a mai jesivai foglalkozást egyesek úgy tüntetik fel, mint improkutív időtöltést.) A kormányzat halálra ke-reste, erre menekült, menekülés közben pedig elhunyt. Halála körülményeit a talmud költőiesen kiszínezi, elmondja, hogy égi hang hallatszott: „Tiszta a te tested, lelked tisztaságban szállt ki”. A gyászbeszédet tartották fölülte hálás tanítványai Abájé és Rovo, akiket nagy mesterekké nevelt. (Bovo Meczio 86.)

Rombol a gyűlölet

Elbeszélés egy 19 századbeli morvaországi gettóból 10

Minő látvány tárult szemük elé! Vad emberi csordák vonultak az „utcán” keresztül. A megvadult embertömeget ugyan az az István vezette, akire az olvasók mint Pistára emlékezhetnek és akinek annak idején az első elemiben összeütközése támadt a „zsidóköllyök” miatt Andriszal, a mai pappal.

A kövek mint a jégeső hullottak és egymásután törtek be az ablaküvegek, recscentek meg a fejszecsapások sulya alatt az ajtók. A vad, elszabadult horda betört a lakásokba, összezsuzta a butorokat, széjjelverte a tükröket és mindezt kidobta az utcára. És a gyár! Ezen többé nem volt mit nézni. Kő nem maradt itt kő hátán, mintha csak valami ördögi kéz felforgatta volna.

A mentés lehetetlen volt. Az imából felriasztott szegény emberek riadt téletlenséggel nézték a szörnyű színjátékot, nem védhették meg javaikat, mert az ellenállásnak minden kísérlete véres megtorlásra vezetett volna. Már így is vesztett kiáltás futott végig az „utcán”: Le a zsidókkal! Ússétek agyon őket!

A gyertyagyújtogató, aki a zsidókkal együtt szaladt ki az utcára, e szörnyű látványra soha nem tapasztalt fájdalmat érzett.

— És mindez — mondta magában — abban a községben, ahol az én fiam hirdeti I'ten igéjét.

Magánkívül volt a fájdalomtól, nem tudta tovább tartóztatni magát. Mindaz, ami eddig fiától elválasztotta, hirtelen eltűnt, minden korlát, amely közöttük volt, összeomlott.

— Megnézem, hogy van-e még valami hatásom rá — sutogta és elrohant a parókiaira.

Beengedték. Amikor a szobába lépett, levette magát a plébános lábai elé. Ez gyengéden felemelte anyját és most szemtől-szembe állottak egymással.

— András, András, megismered még? Ismered-e anyádat? — sikoltott az anya csordultig telt szívvel.

— Anyám! Anyám! — kiáltott a plébános és odaborult az oly régen elvárt anyai szívre. Oh — tört ki keserű fájdalomban — mily régtóta vágyódtam erre a pillanatra. Mily gyakran gondoltam azóta azokra a tanításokra, amelyekkel elutasításom előtt elláttál engem és amelyeket, sajnos, oly rosszul töltöttem be.

— Teljesíted most őket, fiam! Siess, ahogy tudsz, mert a zsidókat agyonverik. Ezt nem akarhatod.

— Nem. I'tenemre, szerettem volna, ha sok minden más-képen történik.

E szavakkal megragadta András pap a feszületet és anyjától követve az utcára rohant. Amikor kiértek, vad tömeg rohant eléjük és egyre azt kiáltották: *Le a zsidókkal!*

Ezekbe a kiáltásokba, most, amikor meglátták őket, belevyúlt ez is: *Le ezzel az álvadás zsidónóval, aki most a papot buzsa ránk!!* István volt, aki e jelszót elkiáltotta és e percben magasraemelt fejszéjével lesújtott a szegény gyertyagyújtogató fejére, hogy ez eszméletlenül bukkott a földre.

A gyilkos tett megváltoztatta a helyzetet. Vér ömlött. A ki-ontott vér és a pap kezében magasratartott feszület látványa legyőzte a tömeg vadságát.

— *Vért ontottunk!* — kiáltották minden oldalról.

— *Jó keresztény volt!* — mondták mások.

— *Ússétek le István! Le azzal a gyilkossal!* ...

A hangulat megváltozott, a kedélyek lecsillapodtak és a plébános kihasználta a kedvező pillanatot. Ledobta magát anyja mellé a földre, csakhamar azonban felemelkedett és beszélni kezdett. Soha ilyen szívhezszólóan még nem szólt a templomban, mint most, I'ten szabad ege alatt.

„Elvakított nép! — fejezte be szónoklatát — lássátok hát, mit tettetek. Nézzetek körül és tekintsetek szégyenkezve esztelen haragotok művére. Itt fekszik anyám vérezve bűneitek miatt. Gonosztevők és bűnösök vagytok! Megvetitek I'tent és az

Ő szentséges parancsolatait. Vagy azt hiszitek, hogyha a Mindenek Urának elhatározása lenne a zsidókat elpusztítani, nem talált volna ezernyi módot rá? Szüksége lenne a ti gyenge segítségetekre? Szegény, félrevezetett népem! És te szegény bűnös testvérem, verd a melleid, semmisítsd meg szíved, így talán még méltó lebezz az I'teni kegyelemre. Térjetek vissza I'tenhez, akik oly rutul elhagyatottok!”

Mély csendben fogadta a tömeg, András szónoklatát. Azután lehajtott fejjel, megszegyenülve oszlottak széjjel és ki-ki a maga útjára ment. A plébános elvitette anyját házába. A zsidók egész szívvel mondtak köszönetet I'tennek, csodálatos menekülésükért. Csodát láttak benne, hogy a plébános, aki legnagyobbat ellenségük volt, segítségükre sietett. Ujból urrá léta gettóban az alaposan elrontott ünnepi hangulat. Csak a szegény, jölekű asszonyt sajnálta mindenki.

A gyertyagyújtogató haldoklott. Az orvos, aki megvizsgálta és bekötözte a beteget, nem akarta illuziókba ringatni a plébánost. A seb halálos volt és a jó asszony halála minden percben bekövetkezhetett. A plébános zokogva borult anyjának ágyára.

— Anyám! Anyám! — kiáltotta — mily szívesen feláldoznám érted életemet. Mondd, megtudnál nekem bocsátani?

A haldokló még egyszer felvetette szemét és boldog mosoly rajzolódott ki ajkára. Szemeivel gyengéden intett. Ez volt az utolsó életjel, amit adott. Néhány perccel később lehunyta szemét és lelke elhagyta a földi porhüvelyt. A községbeli zsidók hálaájuk jeléül megemlékeztek róla az ünnep utolsó napján a *mazkir*-imában.

✱

Zokogva és összetörve ült drága anyja holttesténél a plébános, amikor látogatót jelentettek. Cyrill volt az, öreg iskolatársa.

— Mit jelent ez? — kérdezte a vendég.

— Meghalt az anyám — szólt András.

— Anyád? Nálad? Hát mégis kibékültél vele?

— Oh Cyrill — szólt András fájdalmasan — még ezt a pillanatot is meg akarod mérgezni? Hallgass és ne zavard szent fájdalomat ...

— Mindjárt gondoltam! ...

— Oh Cyrill, mit tettél! Egész életboldogságomat megsemmisítetted. Itt fekszik anyám, az én jó anyám! És a kéz, amely megölte, a te kezéd!

— Hogyan? Egy véletlenért engem akarsz felelősségre vonni?

— Ne beszélj véletlenekről, ilyenek nincsenek. Nagyon is jól látom azokat a láncszemeket, amelyek nálunk a szemináriumban kezdődtek és e kedves halott ágyánál végződnek.

Cyrill gúnyosan nevetett, de András rendületlenül folytatta: Szolgáld te csak az egyházat magad módján, engeddd azonban, hogy én viszont a magam módján szolgáljam. Hidd csak azt, hogy tüzzel és karddal el lehet intézni a problémákat, én már nem hiszek az ilyen megoldásban. Hidd továbbra is, hogy a zsidók azért elnyomott nép, mert I'ten átka nehezedik rájuk, én ebben sem hiszek többé. De hiszom, hogy nincs messze a nap, amikor elérkezik felszabadulásuk ideje. Nézd, ezek a mostani idők előjelei ennek a szabadulásnak.

— Szegény, gyenge ember! Azt hiszed, hogy belelépsz a jövődőbe?

— Nevezdél ahogy akarsz: de menj! Menj utadra és hagyjál engem is a magamén menni. *Semmi közösségem nincs többé veled*, kivonom magam rontó hatásod alól, — igaz, sajnos, későn. Gyöngének nevezted, ez igaz. Nem tudtad azonban, hogy mennyit szenvedtem és mennyi szemrehányással illetem magam. A te iskolád azonban keményen edzett engem. Aki, amint én tettem egykor, meg tudta tagadni anyját, annak nem nehéz már semmiféle próba. Mondtam és meglásd megállom helyemet.

Pár hónap mulva, István, a gonosz merénylet tettese, itt a földi bíróság kezéből is elvette jól megérdemelt büntetését.

MEGLEPŐ UJÍTÁS!

Piechnik és Mechtl

IV., Váci-utca 18.

A paróka már nem öregít, mert a legújabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony széllal készítve.

ELEGÁNS!

FIATALOS!

Zsigmond, Braun fia, aki eleinte könnyelmű legénykének mutatkozott, az események hatása alatt megkomolyodott, vallásos emberré lett. András pedig, aki mindvégig megőrizte barátságát zsidó jótévői iránt, méltó emlékművet állíttatott mártírhaltalt édesanyjának, a következő felirattal: „Itt pihen a gyer-

tyagyujtogató, fényt hozott a templomba és fiának szívébe.”

Amikor a jó *Taube* asszony hallotta, hogy mit vésetett be a pap, anyja sírkövére, könnyek szöttek szemébe és mélyen megindulva mondotta férjének: Már akkor is mondtam neked, amikor András még kicsiny fiú volt: *valóban jó gyermek!* (Vége)

Jesivákat Támogató Egyesület „Tomché Jesivós” Győr

— Csekk számlaszám: 40.530 —

Bereittyóújfalú, templom: Blum B. főrabbi 0.50, Farkas Mór 5. Blau Péter, Braun Ferenc, Kepes Jakab, Kepes József, Konrád József, Dr. Nemes István, Perlmutter Farkas, Zádor Béla, Zádor Mártonné 2—2, Adler J., Adler P., Dr. Brachmann I., Breuer F., Dávid J., Diósi E., Faragó V., Farkas E., Farkas F., Feldmann A., Fried M., Friedmann M., Gottlieb B., Herz F., Hoffmann M., ifj. Horovitz M., Horovitz S., Kepes L., Klein E., Klein Gy. né, Kohn A., Kohn L., Liebshtein L., Löwy E., Mezei Á., Paszternák D., Perlmann H., Rosenfeld I., Schäfer S., Schwéd Gy., Schwimmer J., Dr. Spornáth D., Stein E.-né, Strauszmann F.-né, Dr. Szigeti I., Dr. Tardos H., Vadász Gy., Weisz H. 1-1, Asztalos H., Asztalos M., Bauer M., Baumgarten B., Braun J., Eisenberger L., Farkas Jenő, Farkas József, Farkas M., ifj., Feldmann J., Feuerstein B., Fisch M., Frankfurt S., Fränkel F., Fränkel S., Friedmann A., Friedmann I., Frisch M.,

Fürst Zs., Glück I., Glück M., Goldstein F., Goldstein L., Goldstein S., Grünbaum E., Grünwald I., Ilyovits H., Kertész J., Klein Á., Kohn B., Kohn I., Kormos L., Lefkovits A., Meisner A., Moskovits M. (Mezősas), Neumann Gy., Nyul I., Nyul M., Pál S., Politzer M., Pollák S., Reich J., Rosenberg B., Rosenberg I., Rosenthal M., Rottenberg J., Sáros Z., Schindler L., Schneer L., Schneer P., Schönberger L., Schönbrunn M., Schwartz A., Schwartz E., Schwéd A., Singer I., Steif S., Steiner I., Stern D., Székely F., Székely I., Weisz B., ifj. Weisz E., Weisz I., Weisz Jakab, Weisz Jenő (terményes), Weisz Jenő (tollas), Weisz S. 50—50 f., Kimche pénzből 4.50, (össz. 100.—) Sasz Chevra (már kimutatva) 22.70. *Összesen 122.70.*

Mezőnyárad: Steiner N. és J. 1.50, Friedmann Miksa és Mór, Frisch J., Weisz M. 1-1, kisebb ad. 1.60. *Össz. 6.10*

Miskolc szefard imaház: Márkus Heimann 6, Baum Tibor 4.60, Neufeld Ferenc, Sprei Izidor 4—4, Deutsch Ferenc 3.20, Klein Sándor 3, Klein Nándor 2.70, Fried Vilmos, Friedmann Lipót, ifj. Fürth Mór, Kohn Dávid, Krausz Márton, Zimmermann József 2-2, Breuer E. 1.70,

Brandmann J. 1.50, Brandmann Jakab 1.40, Neuwirth F. 1.20, Bodner A., Feldmann J., Krausz S., Landau D., Reiner Á., Salczer J. 1—1, kisebb ad. 0.80. *Összesen: P 52.10*

Miskolc, Vay-úti imaház: Klein Herman 5, Krausz Lajos 4, Svéd N. 3, Bringer H., Drót Béla, Fecher Dezső, Fried Andor, Klein N., Schlosser Ignác 2—2, Grünwald H., Grünwald N. ifj. Kiss M., Klein A., Klein M., Kohn T., Nemes J., Neumann F., Márkus Testv., Schwartz Gy., Schwartz S., Spielberger E., Trauer E., Trauer O., Wiesner J. 1—1, Kisebb ad. 3.50. *Összesen: P 42.50.*

Miskolc, Lefkovits Imaház: Grünwald Izrael, Kaufmann Arthur, Lefkovits Mór, Lefkovits Ferenc, Leichter Vilmos, Rothstein Albert 2—2, Fecher J., Grünwald M., id. Hartmann N., Landszmann N., Lefkovits J., Mechlovits M., Mendlovits I., Neumann N., Reisz N., Weimann S. 1—1, kisebb ad. 2.70, *össz. 24.70.* Győri imaház 12.80, Tiferesz Bachurim 18.32. *Miskolc össz. 150.42.*

Mosonsztyános: Székely Arnold 5.90, Krausz Zsigmond 3.20, Dr. Bloch Manó 2.60, Glück M., Goldberger B., Jónás I., Strauber 1—1, kisebb ad. 2. *Össz. 17.70.*

ÖTVEN PENGŐS ÁR

garantálja az
elsőrangú munkát
és kivített,
I^a I^a anyagot.
Állandó
nagyempenységű
modellek
készenlétben.

FRITSCHWENCEL HAJMŰVÉSZETI MŰTERME
BUDAPEST, DOROTTYAU. 1.

TELEFON: 181-449

GERBEAUD PALOTA

HIREK NAPTÁR

Sabbosz Ki-szóva, Elül 21, III-IV. Perek

Gyertyagyújtás (Bpest) : 5.40

שנה שנה kimenetele „ : 6.40

— Vasárnap Szlichajsz első napja. —

Jövő heti számunk **ה'תש"ח** : gazdag tartalmú Rajshasono-szám.

Tisztelettel felkérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, sziveskedjenek az esedékes előfizetési díjat azonnal bekiüldeni, hogy a lap szétküldésében ne álljon be fennakadás.

— A Világzsidóság vasárnapi böjtje. Lapunk multheti számában már közöltük, hogy *Szlichajsz első napjára* a londoni, párizsi és varsói rabbiság általános világböjtöt rendelt el a zsidóság számára. Amint most értesülünk: a varsói rabbiság felhívásához a vilnai gaon *R. Chajim Ajzer Grodzensky* is csatlakozott. Központi Irodánk csak most kapott Londonból távirati értesítést a világböjt elrendeléséről *Herzog* és *Jacob Meir* jeruzsálemi, *Levy* párizsi és *Herz* londoni főrabbi aláírásával. Az idő rövidsége lehetetlenné tette, hogy a Központi Iroda ezt a kérdést az illetékes hazai orthodox Rabbikollégium elé terjesztesse határozathozatal céljából. *Igy tehát etekintetben mindenütt a helyi rabbiság rendelkezése lesz irányadó a hévek számára.*

— Rajshasonó-jókívánásait küldje a Zsidó Ujság útján! Lásd hirdetésünket a 8. oldalon!

— A kapuvári orth. hitközség képviselőtestületi ülésén Goldschmied Miksát elnökké, Günsberger Dezsőt alelnökké választották.

— Rabbí Koppel Reich z. c. 1. Jahzeitja. Kegyeletes módon ülte meg kedden a budapesti orthodoxia, felejthetetlen főrabbiának Jahzeitját. Este 6 órakor a Sasz-chevra megtelt ájtatos hívőkkel és mincha-ima után *Sussmann* rabbi a „*S'lich ajsze s'lichusaj*” talmudi témát után kifejtette, hogy a megdicsőült főrabbi legjobban jellemezhető a szüjje nevével, mert ő a hitközség küldöttje (*s'lich*) valóban hiven, száz százalékgig teljesítette küldetését (*ajsze s'lichusaj*) Fohászokunk a Mindenhatóhoz, hogy ezekben a súlyos időkben is teljesítse küldetését egész Izraelért. Utána *Steif* rabbi mondott élelméjü psetlit ugyaneben a talmudikus tételben. Maariv után *sasz-szijum* volt a hitközség dísztermében, ahol *Klein* Márkusz *saszchevra*-elnök, *Horovitz* Jonathan rabbi (Jeruzsálem), óbudai *Freudiger* Ábrahám hitk. elnök, *Reich* Mózes főrabbi (Medgyes), *Reich* Sámuel főrabbi (Verbó) és *Dr. Deutsch* Adolf iskolaigazgató beszéltek.

— JAJMKIPÜR ÉS A BEVONULÁSOK. Ebben az évben Jajmkipür ünnepe sajnálatosan éppen a bevonulás évenkénti időpontjára október 5-re esik. A Központi Iroda kérelmét, hogy a zsidó katonák a bevonulásra haladékat nyerjenek, a honvédelmi miniszterium katonai adminisztratív okokra való utalással nem találta teljesíthetőnek. Az Iroda arra hívja fel a hitközségek vezetőinek figyelmét, hogy ennek az ügynek rendezését immár csak a helyi parancsnokságoknál kísérelhetik meg. Ezuttal felhívjuk a figyelmet arra is, hogy a hitközségek vezetői a rendeletben biztosított ünnepi szolgálatmentességet ne mulasszák el kérelmezni.

— Jubileum. Most töltötte be működésének negyvenedik esztendejét *Duschinsky* Mihály rákospalotai főrabbi. Ebből az alkalomból impozáns ünnepségekben részesítette hitközsége a jeles lelkipásztort, akit mindenfelől felkeresnek szerencsekívánatokkal. A *Zsidó Ujság* a maga részéről is melegen köszönti *Duschinsky* főrabbit.

— Felozlatták a kolozsvári orth. hitközség vezetőségét. A hitközség kebelében néhány hónap óta lappangó belső ellentét folytán a román kultuszminisztérium felozlatta a hitközség vezetőségét és a hitközség élére u. n. „ideiglenes bizottságot” nevezett ki. — Amint az eset mutatja, a belső hitközségi villongások oda vezetnek, hogy a hitközségek autonómiáján csorbát kell ejtsen a felsőbb hatóság beavatkozása, ami különösen a zsidóság mai nehéz helyzetében súlyosan sérelmes és elkerülendő.

— Rabbiválasztás. Nagylétáról írják nekünk: F. hó 11-én vasárnap a nagylétai rabbikerület rendkívüli közgyűlést tartott, melyen *Gottesmann Miksát* a pozsonyi *Jesiva* kiváló növendékét egyhangú lelkesedéssel Nagyléta és kerülete főrabbiává választották. A választási aktus után négytagú küldöttség ment a főrabbiért, akit a közgyűlés lelkes ovációval fogadott. A kerület nevében *Fohn* Zsigmond monostorpályi hitk. elnök, a nagylétai hitközség képviselőtársaság *Gyula* elnök üdvözölte az új főrabbit, aki magasröptű beszédében meghatottan mondott köszönetet a bizalomért, hogy kezébe adták azt a pásztorbotot, mellyel néhai nagyatyja és édesatyja z.c.l. vezették Nagyléta és kerülete zsidóságát. Minden igyekezete — úgymond — oda irányul, hogy méltónak bizonyuljon a bizalomnak. Hosszas ünnepség közepette távozott a főrabbi a közgyűlés terméből.

— R. Aron Blumenfeld z. l. családja számára kérjük hiveinket a gyűjtések intenzívebb folytatására. Újabbban a köv. összegek érkeztek hozzánk: Orth. Hitközség Ács (Adler Herman gyűjtése) 27, Eidlisz Herman Pácín (lakodalmi gyűjtés Cséken) 15.10, Sauber Ármán Balatonszemes (gyűjtés) 25, Schück Piroska (gyűjtés Grünfeld-Kohn esküvőn) 9, Schönfeld Irma Kismarja (gyűjtés) 7, Jungreis Márton Apc, N. N. Vác 5—5, Feldman Sándor Sárospatak 1. Összesen P 94.10. A már kimutatott összegekkel együtt eddigi gyűjtésünk P 288.80.

Jól öltözött gyerekeknek!
„Chedwa” gyermekruhaszalon
Budapest, V., Csáky-utca 3. III. 17.

— Az ipolysági főrabbi **ה'תש"ח**. Rabbi Jajchonon Weisz, a szlovenszkói orth. rabbikar nesztora elhunyt 91 éves korában. 65 éven keresztül vezette hitközségét önfeláldozással, a Tóra szellemében. A levéljón résztvett számos magyarországi rabbi is, köztük *Deutsch* Dávid főrabbi Balassagyarmatról. Kívánsága értelmében eltekintettek heszpedek tartásától.

— *Dr. Ehrmann* — párizsi rabbi. Az ismert frankfurti orth. vezető személyisége *Dr. Salomon Ehrmann* Aguda-vezér elhagyja Frankfurtot és rabbiállást vállal Párizsban.

— A litván kormány visszautasította az állatvédő liga s'chitó-tilalom iránti kérelmét. Kovnóból taviratozzák: A litvániai állatvédőegyesület felterjesztéssel élt a földmivelésügyi minisztériumhoz, hogy bocsáson ki legalább részleges s'chitó-tilalmat. A minisztérium most közölte az egyesülettel, hogy a rituális vágatásnak az illetékes fórumok által meg-ejtett beható kivizsgálása alapján az ajánlatot elvetette.

— Nagyváradról írják: Szept. 12-én hétfőn elhunyt *R. Pinchosz Horovitz* rabbi, 82 éves korában. A Boldogult 1914-ben, mint *koszovi dajon* ide menekült az oroszok elől és 1928-ban a nagyvárad *bészidin* tagjává választott. Oriási talmudikus tudás felett rendelkezett; *müvei* „*Piszcho züto*” néven jelentek meg és rabbinikus körökben igen népszerűek.

— Tokajból jelentik: Megdicsőült néhai dajonunk *R. Chajim Zalmen* Moskovits — valódi *észes chajil* híreben álló hitvese elhunyt 69 éves korában. Nagy részvét mellett temették, utolsó kívánságához képest heszpedet nem tartottak.

BECKERT HUGÓ paróka-készítő specialista
Speciális kivitel! **VII. DOB-UTCA 27** Speciális kivitel!
Elegáns paróka fejhez simuló hártavékony széllal,
csakis valódi prima hullámos hajból készítve.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is.

A bpesti Tompa-utcai orth. izr. tem-plomegyesület az ünnepekre egy baal műszaf állásra pályázatot hirdet. Pályáz-hatnak olyan kellemes hangú kizárólag nos egyének, akik az orth. szabályzatok-nak minden tekintetben megfelelnek és kellő referenciával rendelkeznek. Aján-latok, Láng Ignác elnökhöz, VIII., Tömő u. 44. intézendők.

Viktória Sajt
ÖLBŐ

Lerakat: VII., Nyár-u. 34.
Telefon: 145-104.

A karcsúság titka

EHRENTALNÉ (Geczovits Renée)

fűzőszalon, Dohány-u. 39.

Telefon: 140-264.

Apró hirdetések

SZLICHESZ-cédulák szép kivitelben ol-csó árban: Schwarcz-nyomda, Kun-szentmiklós. (Kívánatra mintát küld.)
NEGYVENES intelligens pékiparos be-nősülhet vidéki jólmenő pékségbe. Je-lige: „Árva”.

KANTOR-METSZŐI állásomat kisebb orth. hitközségben, elcserelném, vagy átadnám. Jelige: „Bál-tfillő”.

SIRKÖVEK legjobb kivitelben jutányo-san: Friedländer Józsefnél, Debreceen, Erzsébet-u. 46.

PÉKINASNAK menne 4 középiskolát végzett 19 éves volt bócher. Jelige: „Vallásos házba”.

Jeligés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

BÉSZ JÁKOB-tanfóno elhelyezkedést találhatna Nyíregyházán. Érdeklődők írjanak Schreiber Sámuelhez, Nyír-egyháza, Károlyi-ter 8.

SVÁBBOGÁR elleni írtószert kiváló mi-nőségben olcsón szállít: Blau Dávid, Fehérgyarmat.

ÜDÜLÉS Zugligetben, modern elsőran-gú helyen, penziószerű orth. ellátás. Ünnepekre előjegyzés. Schiffer, I., Árnas-út 10. (Telefon: 164-838.)

SALGÓ-karamella vezet

SALGÓ

belőle enni élvezet. Csak egyszer kóstolja meg! Az egyedüli orth. kóser tej-karamella. Darabja 2 fillér. Mindenütt kapható.

Katzer Árpád szücsmester

bunda-, róka- és szörmeáruil elismerten jutányosok

BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UTCA 23. TELEFON 112-034

Institut Dr. M. Ascher, Bex-Les-Bains

(Fr. Schweiz). Gegründet 1905. Separate Abteilung für Knaben und Mädchen. Idealer Luftkurort. Englisch, französisch, deutsch etc. STRENG RELIGIÖSE ORTH. ERZIEHUNG. Handels-wissenschaftliche, ew. landwirtschaftliche Ausbildung. Eigene Farm. Bescheidener Pensionspreis. Verlangen Sie Prospekt.

Elegáns
modern parókák
tartós

ALTSCHÜLER

készítmények

BUDAPEST, VII. CSÁNYI UCCA 12

(Királyutca sarok)

Telefon: 131-079

Kizárólag elsőrendű minőség s kivitel

PARÓKÁT

legszébb kivitelben készült hullámosított hajból; javítást, ondolást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász.

Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

PERFEKT-német szigorúan vallásos leány délelőttre és külön délutánra ajánlkozik 1-2 gyermek mellé. Cím: Kollmann Márkné, Bp. Visegrád-u. 10.

Jeligés hirdetések feladóinak címét díszkrécióban tartjuk.

NÉMET-magyar intelligens vallásos gyermeknő, 2 és 3 éves gyermekek mellé felvétetik. Krémer, IX., Mester-utca 22.

MÁTRAFÜREDEN az elismert első orth. kóser Klein-penzióban utószazonban P 5.50-től kellemesen üdülhet. Megfelelő számú jelentkezés esetén Rajshasónókor nyitva.

TENORISTA, baal-műszaf állást keres. Cím: Schiffmann Zoltán, Debreceen, Vendég-utca 7.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfeül soronkint 1 P) Berger Rózsika Ujpest, Adler Mór Soltvadkert jegyesek.

Markovits Natália Szombathelyen szeptember 7-én házasságot kötött Baumann Lajossal Salgótarjántól.

Katina Ilonkát a nyirbogatí főrabbi hugát eljegyezte Willinger Henrik Petneháza.

Stern Erzsike és Klein Lajos Kisvárdán f. hó 11-én házasságot kötöttek.

Impozáns barmiczevó-ünnepély színhelye volt mult szombaton a bpesti orth. hitközség díszterme. Friedmann József és neje a népszerű Karmel-penzió tulajdonosi ünnepelték Ervin fiuk barmiczevóját a szintült megtelet díszteremben. Az ifju csaknem egyórás charifisz- és magidisz dró-ója magával ragadta a hallgatóságot. Este a Karmel-penzióban folytatódott az ünnepség, pompás m'lave malko keretében. Ez alkalommal Steif Jonathan rabbi, óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök, Klein Márkusz saszechevra-elnök, Schreiber Sámuel hitk. alelnök, dr. Deutsch Adolf igazgató felszólalásai és Preis Mózes főkantor énekszámái emelték az ünnepség fényét. Az ünnepélyen ott láttuk többek között Kahan-Frankl Samu írodai slnoköt, dr. Reiner Imre jogtanácsost, Schlesinger Adolf hitk. előjárót és a fővárosi orth.-zsidó köz-élet számos más kiváló reprezentánsát.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ék-szerárak legmegfizhatóbb vétel és el-adási forrása GESTETNER IMRE, Ujpest, Hajnal-u. 11. Budapesti tele-phon 495-119. Ékszerkészítőtag.

ELADÓ BRILLIÁNS ékszerekért nagy árat fizetek. Mindennemű ékszer, óra jutányosan beszerezhető: Streicher Béla, Teréz körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

Feladós szerkesztő és kiadó: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14. Telefon: 1-111-95.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:

Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.

Telefon: 1-238-08. Csekkzámla: 50.791

Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25

Szerkeszti:

Groszberg Jenő

A פדיון נפשו hármas kisugárzása

Irta: Óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. hitközség elnöke

Vallási öntudatunkban mélyen begyö-kerezett erkölcsi eszmének, a lélekmeg-váltás (pidjon nefes) előírásának jegyében indítottak mozgalmat a magyar ortho-doxia vallási vezetői. Mélyen meg-rázó és fölemelő, lángoló szavakkal szól-nak hozzánk nehéz időkben, borus körül-mények között, vészes események köze-pette. És szavaikból felénk hangzik a régi buzdítás, amely évszázadok óta a zsidó lélek egyik megerősítője, acélfür-dője, fölemelője, irányítója lett legszen-tebb, legfenkötebb ünnepeink alkalmá-ból, amikor „reszketve örülünk”, örven-dünk az I'teni közelségnek, lelkünk áhi-tata szárnyalásának, a Tóra pedig hirdeti „Hozzon áldozatot” (azaz a bűn anyagi vonalon és viszonyban sújtja majd a bü-nözt, mert csak ezt érzi meg igazán). De erre azután megszólal I'ten: „Tér-jen meg és bűnbocsánatot nyer”.

„Megtérés, Ima és Jótékonyság elhárít-ják a lesújtó mennybéli végzetet”.

I. Lélekmegváltásról szól rabbikarunk felhívása és amikor ezt a szót halljuk, eszünkbe jut a zsolttáros könyörgése:

אך אלקים יפדה נפשי מיד שאול כי יקחני סלה

„Csak I'ten válthatja meg az én lelke-met, csak ő ragadhat ki örökre a süllye-dés mélységeiből”. (Thillim 49.) A lélek megváltása csak azáltal lehetséges, ha a mélységekből, amelyekbe jutottunk, úgy erkölcsileg, belső életünket tekintve, mint anyagilag, külső helyzetünket ille-tőleg, fölemelkedünk és keressük az utat I'ten felé. Ő hirdette Jirmijohü pró-féta útján:

שובו בני ישראל ארצה שובבים ארצה
Térjete vissza elpártolt gyermekek, én nem tartom a haragot... Mindig meg kell szívlelnünk azt a tanítást, amely bölcsseinknek egy mélyértelmű és sok problémát magába foglaló kijelentésé-ben található. Midras-bölcsseink fölvetik a kérdést:

שאלו לחכמה חוטא מה עונשו אמרה
המאים תרדוף רעהו שאלו לנבואה וכו'
שאלו לתורה וכו' והקביה אמר יעשה תשובה

Mi legyen a bűnösnek a sorsa? És pél-dázatuk felvonultatja a bölcsesség, a pró-fétaság, a Tóra képviselőit. Az első hir-deti: „A bűnösökét üldözi a bűn” (a lelki-ismeret mardosása kíséri a bűnt, mint az árnyék a fényt), a prófétaság fenye-getően hirdeti: „A bűnös személy el fog pusztulni” (azaz előbb-utóbb a bűn ha-talma véget ér, a bűnösnek ereje szerte-foszlik, fondorlatai szét hullanak mint kártyavár, megsemmisülnek mint szap-anbuborék), a Tóra pedig hirdeti „Hozzon áldozatot” (azaz a bűn anyagi vonalon és viszonyban sújtja majd a bü-nözt, mert csak ezt érzi meg igazán). De erre azután megszólal I'ten: „Tér-jen meg és bűnbocsánatot nyer”.

Ime, a lélekmegváltás első előfeltétele, a megtérés, a tsüvő.

II. De amikor erre gondolunk, ne felejtjük el a 49. zsolttárnak ama meg-állapítását: ויקר פדיון נפשו „megnehezül a léleknek megváltása”. Nehéz és komoly dolog ez, amelyen ál-landóan dolgozni kell az embernek, ön-nevelés és lelki gyakorlat útján. Nem le-hetséges ez a megújulás vallásgyakor-lat nélkül, amelynek egyik legszebb és legmélyebb megnyilatkozása az ima, a t'filó; amely összeköti az emberi lét földi talaját az eszmék, az örökkévalóság egével. Bölcsseink ismert tanítása sze-rint vannak bizonyos dolgok, amelyeket az ember már ezen a földön is élvez, de ez a földi öröm csak gyümölcs, mert az ezt termő töke megmarad a jövődöre אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קימת לעולם הבא

és ezen dolgok között helyet foglal ijün tfiló az imában való elmélyedés. Csak ez ad nekünk erőt megállani az élet csalogásai közepette. A mi közösségünk,

különösen a mai időben hangoztathatja a 109. zsolttárral:

תחת אהבתי ישמנוני ואני תפלה
„Az én szeretetem, az én hűségem helyett gyűlölnék engem, de én — imádkozom (önmagamért is, gyűlölöimért is)”. Ez nekünk szent és terhes örökség, hiszen láthatjuk, hogy a középkor üldözései közepette kerekedett szlichajsz-imáink és pijütjeink a reánk zuduló csapásokat I'teni feddésnek, neveltetési eszköznek tekintik és azt a kötelezett-séget merítik belőle, hogy sohasem szabad a végzet elhárításának eszközei-ről megfedkedezni: a megtérésről, az imáról és a jótékonyságról.

III. „Lelke váltáságát adja meg, ahogy ezt rája kivetik”.

נתן פדיון נפשו ככל אשר יושת עליו (שמות כ"א)

Erről is szól vezedőnk fölívása, amely hivatkozik Doniél (4. fej.) tanítására:

והטיר בצדקה פרוק ועויתך במהן ענין
„Vétkedet jótékonysággal váltsd meg és eltevelyedéseid szegények tá-mogatásával.” A megtérésnek, az imá-nak nyomában nyilatkozzék meg a tett-erős cselekedet, a c'z'dok. Bölcsseink (Bróchajsz 62) arról elmélkednek, hogy mi hárította el Dóvid Hamelech idejé-ben egy vétkelés alkalmával a pusztulás szellemét a szentvárostól. Az egyik mes-ter szerint a pusztító szellem megteste-sítője az I'tenért küzdő Jákaajnak szel-lemét látta, másik szerint az önfeláldozó Jiczchok pora tünt fel előtte, egy harma-dik vélemény értelmében

כסף כפורים ראה שנאמר ולקחת את כסף הכפורים (שמות ל')

a jótékonyságot anyagi áldozatokkal gyakorló népet látta. Vajha rólunk is el-lehetne mondani, hogy I'ten tekintettel legyen arra, hogy áldozatkészségünkkel is az erkölcs szolgálatába akarunk áll-Bovo Bászro traktátusának 9. és 10.